

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ЯКІСНОГО ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Анотація. У статті досліджено та розроблено стратегію якісного фінансування оборотних активів на підприємствах України, запропоновано поетапні заходи для забезпечення результату.

Ключові слова: оборотні активи; фінансування оборотних активів; стратегія.

DEVELOPMENT OF A STRATEGY FOR QUALITY FINANCING OF CURRENT ASSETS

Abstract: The article investigates and develops a strategy for quality financing of current assets in Ukrainian enterprises, proposes step-by-step measures to ensure the result.

Keywords: current assets; financing of current assets; strategy.

В умовах підвищення конкуренції, волатильності економічного та правового середовища в Україні, у комплексі заходів, направлених на збільшення ефективності діяльності підприємства і забезпечення стійкості його фінансового стану, важливу роль відіграє формування раціональної системи управління оборотними активами, з огляду на специфіку виробничого процесу для галузі промисловості характерною є частка оборотних активів близько 50% у валюті балансу, для будівництва – близько 60%, для торгівлі – понад 80%. Тому дослідження процесу розробки якісної системи фінансування оборотних активів на підприємстві та обґрунтування підходів до її удосконалення є актуальним та потребує подальшого розвитку.

Дослідження питань щодо стратегії та джерел фінансування оборотних активів займалися наступні вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: Акбас Х., Хоуворт Ч., Ашраф С., Кучеренко О. В., Загоруйко С. В., Янковська В. А. та ін.

Перед значною кількістю вітчизняних підприємств постала проблема недостатнього обсягу та неоптимальної структури оборотних активів, що супроводжується низьким рівнем ефективності їх використання. У свою чергу, це призводить до виникнення фінансових ускладнень у фінансово-господарській діяльності підприємств. Формування виваженої системи фінансування оборотних активів, створення механізму оцінки ефективності використання є необхідним з позиції нейтралізації можливих загроз, пов'язаних з порушенням безперервності виробничого циклу, зростання витрат, зниження рівня ліквідності.

Механізм формування джерел утворення основних активів залежить від форми власності підприємства, його організаційної структури, специфіки виробничого процесу і т.д. Відповідно до джерел формування основних активів розрізняють: на власні, що утворені за рахунок власних коштів підприємства; залучені, що утворені за рахунок емісії акцій, кредиторської заборгованості, інших довгострокових зобов'язань; позикові, що утворені за рахунок банківських та/або комерційних кредитів, інших видів позик.

Ефективність управління оборотними активами підприємства знаходиться в безпосередній залежності від типу їх фінансування, дефіцит фінансових ресурсів може зумовити скорочення обсягу діяльності суб'єкта господарювання. В економічній літературі виділяються три основні підходи до фінансування оборотних активів: агресивний (здійснення операційної діяльності з мінімальним обсягом власного капіталу; переважання короткострокових кредитів тривалий період оборотності поточних активів та їх велика частка у сукупних активах підприємства), консервативний (мінімальний обсяг використання короткострокових позикових коштів; значний обсяг витрат власного капіталу; зниження рівня рентабельності підприємства), компромісний (прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства; рентабельність використання власного капіталу є наближеною до середньоринкової норми прибутку на капітал).

Вибір стратегії фінансування оборотних активів обумовлює потребу в короткострокових джерелах фінансування. Вона визначається як різниця між обсягом довгострокового фінансування і кумулятивною потребою в капіталі, якими прийнято вважати зростаючі з часом інвестиції в споруди, обладнання, запаси та інші активи.

Варто відзначити, що у своїх дослідженнях вітчизняні науковці, окрім вищезазначених, виділяють також ідеальну модель фінансування, проте на практиці вона майже не зустрічається. Характеристику підходів до фінансування оборотних активів представлено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Моделювання стратегій фінансування оборотних активів

Розділ балансу	Стратегія фінансування					
	Ідеальна	Агресивна	Помірна (компромісна)	Консервативна	Вкрай консервативна	Самофінансування
Необоротні активи	ДП	ДП	ДП	ДП	ДП	ВК
Постійна частина оборотних активів	КП					
Змінна частина оборотних активів		КП	КП	КП	КП	

*Примітка: ДП – довгострокові пасиви, власний капітал, довгострокові зобов'язання; КП – короткострокові пасиви; ВК – власний капітал [4].

Розробка стратегії має на меті забезпечити якісне фінансування оборотних активів на підприємствах, що в свою чергу ґрунтується на поетапному підході.

Перший етап “Стратегічний моніторинг і прогнозування” передбачає визначення можливих варіантів стратегії залежно від зовнішнього і внутрішнього середовища підприємств, з урахуванням стратегій розвитку регіону, постачальників та партнерів, конкурентів і вимог споживачів. Кількісне вираження місії, цілей розвитку підприємств харчової промисловості формує моделі “ідеальне підприємство” і “ідеальний продукт”, що відображають бачення підприємства та що випускається у майбутньому з урахуванням тенденцій зміни зовнішнього і внутрішнього середовищ функціонування.

Другий етап “Формування набору альтернативних стратегій” може бути процесом бізнес-моделювання шляхів здійснення місії і цілей підприємств, пошуку його конкурентних переваг і вибору конкурентних позицій щодо кожної стратегічної зони діяльності підприємства [1].

Оцінку можливостей стратегічних позицій щодо кожної стратегічної зони діяльності доцільно проводити в три етапи.

1. Дослідження стратегічних зон діяльності за такими параметрами: перспективи зростання з урахуванням попиту на продукцію в короткостроковій і довгостроковій перспективі; перспективи рентабельності; очікуваний рівень ризику, при якому перспективи втрачають визначеність і можуть призвести до втрат; основні чинники успішної конкуренції в майбутньому (рівень стратегічних капіталовкладень, ефективність діючої конкурентної стратегії, потенціал підприємства при здійсненні стратегії).

2. Вибір конкурентної позиції в стратегічних зонах діяльності з урахуванням наявних або бажаних основних чинників успіху, стратегічних здібностей та основних компетенцій. 3. Розподіл відповідальності за реалізацію стратегічних завдань і виконання поточних планів між структурними підрозділами підприємства (планово-економічний

відділ, група стратегічного планування, комерційний відділ, відділ збуту тощо).

3. Стадія бізнес-моделювання – інтеграція всіх частин стратегічного плану воедино, розподіл ресурсів і визначення потенційних проблем (аналіз вузьких місць), тобто виявлення різних відхилень, протиріч між розділами загального плану, наявністю внутрішніх ресурсів і перевірка його на відповідність загальній політиці підприємства. Якщо відхилення в інтегрованому стратегічному плані можуть бути вирішені, то процес переходить у наступну фазу. Якщо цього не станеться, то необхідно ще раз повернутися до етапу вибору конкурентної позиції для стратегічних зон діяльності [1].

Спосіб, яким підприємство фінансує постійну і змінну частини оборотних коштів, визначається в рамках стратегії фінансування оборотних коштів. Значна кількість вітчизняних науковців вважають агресивну політику фінансування досить ризикованою. Проте для більшості вітчизняних підприємств з високою ліквідністю, але низькою рентабельністю діяльності агресивна модель фінансування оборотних активів є найбільш оптимальним вибором. В умовах нестабільності середовища функціонування підприємства важливим показником раціональної стратегії фінансування оборотних активів є її гнучкість та здатність до швидкої адаптації у випадку будь-яких змін.

Слід таким чином будувати стратегію щоб приділяти особливу увагу джерелам фінансування активів, оскільки виважений збалансований підхід на підприємстві до вибору фінансування оборотних активів є запорукою безперебійної виробничої та фінансової діяльності підприємства, його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Журавель Ю. В. Концептуальна модель стратегічного плану підприємств харчової промисловості. *Ефективність державного управління*. 2018. №1. С. 126-137.
2. Маринович О. О., Шухманн В. А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. № 1. С. 1-7.
3. Омельченко Л. С., Піскульова І. В. Аналіз стратегій управління оборотними активами промислових підприємств. *Фаховий науковий журнал «Економіка: реалії часу»*. 2015. № 3(19). С. 178-183.
4. Роганова Г. О. Стратегія фінансування оборотних активів: позиція персоналів. *Науковий фаховий журнал «Економічний часопис-XXI»*. № 3-4(1). 2013. С. 82-85.
5. Швець Ю.О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки*. 2016. №1 (29). С. 26-36.

Солоненко Юлія Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, e-mail: u.solonenko@donnu.edu.ua

Solonenko Yuliia V., PhD of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Corporate and Spatial Economics, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, e-mail: u.solonenko@donnu.edu.ua